

Nézd meg az előadást is
2020. 11. 15-én,
vagy később,
honlapunkon!

www.zoldgombfesztival.hu

▷ SZÖVEG: SZIGETI FERENC ALBERT

MAX40

MAXIMÁLIS KÖRNYEZETTUDAT 40 NÉGYZETMÉTEREN

Télen meleg, nyáron kellemesen hűvös, építése és fenntartása környezettudatos, bontást követően a ház nagy részét akár komposztálhatjuk is, olcsó, földrengésbiztos, és épületfizikai, épületbiológiai és élettani tulajdonságai miatt sokan a jövő építőanyagának tartják...

Miből épült ez a ház?

A fal nedvesedésének elkerüléséhez igen fontos, hogy – különösen a külső felületen – gyorsan készüljön el a minőségi sártapasztás, azaz a vályogvakolat is.

sártapasztás, azaz a vályogvakolat is.

A mindenki által kedvelt sárdagasztásra és vályogozásra leginkább barátokból álló kalákát szerveznek a szalmabálaház építésébe fogók. Éppen úgy, ahogy régen történt mindez. Csakhogy a valódi közösség a „közösségi” platformokkal teletűzdelt világunkban egyre kevésbé „divat”...

▲ Hőhatár

A szalmabála felhasználása téglafal szigetelésére. A szalmabála ráadásul nemcsak a MAX40 mentén kapcsolódhat a „pici ház” mozgalomhoz: ma már a konténerházak szalmabálával való szigetelésével is kísérleteznek

FOTÓ: SZIGETI FERENC ALBERT

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
SZIGETI FERENC ALBERT

TREND FM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

Szalmabálaház, a superhős

E háztípus az ipari forradalom mellékterméke. Akkor kerültek ugyanis forgalomba a bálázógépek, és Nebraska állam Sandhills területén ekkor történt, hogy a telepések – fa hiányában – egy hirtelen jött ötlettől vezérelve szalmabálákból építették meg időszakosnak szánt házaikat, s azt a hagyományos módon vályoggal vakolták. Idővel aztán rájöttek, hogy különleges és tartós házat alkottak, s bizonyított a szalmabálaház tűzállósága is: a sártapasztás ugyanis megvédte a gőzgépekből kipattanó szikrától is!

A modernizmus lázában élő emberiség ezután hosszú időre hanyagolta a technológiát, s csak az 1970-es években erőre kapó környezettudatosság terelte felé ismételt a figyelmet. Az eredeti önhordós szerkezetet ekkor váltotta fel a faváz, amely hordja a földem és a tető terheit, s amelybe beépítik a szalmabálákat.

A szalmabála – amely anyagában lényegében cellulóz – anyagszerkezetének köszönheti kimagasló tulajdonságait. Hőszigetelő képessége versenyben van a legmodernebb szintetikus hőszigetelő anyagokéval, viszont mindezt hihetetlenül alacsony ökológiai lábnyommal teszi. A szalmafal százszor jobb hőszigetelő az igen költséges és energiaigényes, extra szigetelés nélküli

Hőszigetelő képessége versenyben van a legmodernebb szintetikus hőszigetelő anyagokéval, viszont mindezt hihetetlenül alacsony ökológiai lábnyommal teszi.

► A szalmabálák behelyezése a teherhordó faszkeretbe

Ma a világon mintegy 30 ezer, különböző funkciójú szalmabála-épület található (Magyarországon kb. 200), mindegyik valamely gabonanövény (búza, rozs, rizs, zab, köles, árpa) szalmájából épült, de ma már meglévő épületek utólagos hőszigetelésére is használják a szalmabálát

betonpanelnél, és több mint tízszer jobb a téglafalnál. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy egy gondosan tervezett szalmabálaházba hazánk éghajlati viszonyai mellett például egyáltalán nem szükséges klímaberendezést szerelni, s fűteni is lényegesen kevesebbet kell (Svájcban 1800 m magasan is áll fűtés nélküli bálaház). Sőt, megújuló energiára alapuló gépészet használatával, valamint hatékony nyílászárók alkalmazásával a szalmabálából épült ház egy passzív ház műszaki színvonalát tudja!

Hangszigetelő képessége is kiváló, s mivel rugalmas, a földrendéseknek is jól ellenáll. Mindebben a bálafal játszik kulcsszerepet, amely lélegzik, alacsony nedveségtartalma (kb. 14%) nagy mértékben párolog, az pedig hőelvonással jár. Bár a szalma hőtároló tömege kicsi, azonban a ház másik meghatározó eleme, az általában 5-7 cm vastag hagyományos, külső sártapasztás, illetve a belső oldalra gyakran felhúzott vályogtégla fal ellensúlyozza ezt, miközben mindkettő engedni lélegezni is a falat.

A külső és belső sártapasztás (vályogvakolat) időtállóvá teszi a

FOTÓ: KOZMA ZSUZSANNA

FOTÓ: ZALATNAY LÁSZLÓ, ENERGIA ÉS KÖRNYEZET ALAPÍTVÁNY

Kisbála nagy platón

Ráadásul nem is akármilyen teherautón!

Tiszta udvar, rendes ház

A sárdagasztás hagyományos feladata, amit a kicsik egyből nagyon, a nagyok némi vonakodás után élveznek. A vályogvakolat elkészítéséhez a legtöbb esetben helyi anyagból – például a ház alapjának kiásása során kitermelt földdel – is lehet dolgozni. Ez tovább csökkenti a szalmabálaház ökológiai lábnyomát

FOTÓ: KOZMA ZSUZSANNA

házat – olyannyira, hogy az 1800-as években épült, korai szalmaházak közül több még ma is jó állapotban áll, ráadásul a kísérletképpen megbontott fal ép szalmát tárt fel! A kulcs a fal nedvesedésének megakadályozása, ezért a tervezés során különösen figyelni kell a csapóeső elleni védekezésre is.

A szalma nem tartalmaz ehető részeket, ezért a gondosan lezárt, vakolt falba nem költözik be se rovar, se rácsáló. Valós veszély ugyanakkor, hogy a kora őszi építés ideje alatt a téli helyüket kereső jóságok bejuthatnak a még nem vakolt falba, ezért is kell a nagy sietség nyár végén. A szalma ráadásul pollenszegény, hiszen virág nélküli növényi szár, az esetlegesen benne jelen lévő gyomok pedig a vakolt falon át nem okoznak problémát.

És ami a legmeglepőbb: a tűzállóság! Hivatalos hazai tűzteszt is alátámasztja a nemzetközi tapasztalatot: a bálafal 45 percig állt ellen az 1000 °C-os tűznek – ebben ismét a hagyományos sártapasztásnak van szerepe.

A vályogvakolat időtállóvá teszi a házat – olyannyira, hogy az 1800-as években épült, korai szalmaházak közül több még ma is jó állapotban áll, ráadásul a kísérletképpen megbontott fal ép szalmát tárt fel!

Az ember nyolcadik réteg bőre

Kozma Zsuzsanna, az Energia és Környezet Alapítvány égisze alatt megszületett MAX40 koncepció egyik ötletgazdája és építész azzal kezdi, hogy a legkörnyezettudatosabb döntés a nemépítés lenne, hiszen egy építkezésnek óriási az energiaigénye. De ha mégis építésre adjuk a fejünket, azt úgy végzük, hogy minél kevesebbet ártsunk vele!

Az organikus építészet műhelyeiben kezdte gyakornoki éveit, de aztán „egyre nehezebben kapcsolódott az építés drámájához”, ami az egyén akaratát helyezte előtérbe, s ezért egyre inkább az „élő”, természetes építőanyagok (vályog, szupervályog) és a támogató építészeti szándék irányába terelődött a figyelme.

Szerinte a ház, amiben lakunk, egy életforma, a ház tervezésének az alapja az önismeret és saját szükségleteink felismerése, maga a ház pedig a nyolcadik réteg bőrünk. Ennek az élet- és szakmai filozófiának a megtestesülése a szalmabálaház.

„Igazából egyszerű dolog ez, hiszen mindenki ismeri azt a jóleső érzést, ami egy fa- vagy vályogházba lépve tölt el bennünket.”

Munkájában és potenciális ügyfeleivel a fenntarthatóság alapkérdéseit feszegeti – jelen esetben, hogy csak egy kicsi ház lehet valóban alacsony lábnyomú, de ehhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaink és értékeink

Alkotó tanfolyam

Szalmabála-építő műhelymunka a budakeszi építkezésen. Az Energia és Környezet Alapítvány által szervezett, gyakorlatorientált alkalmakra minden érdeklődőt várnak!

„A ház, amiben lakunk, egy életforma, a ház tervezésének az alapja az önismeret és saját szükségleteink felismerése, maga a ház pedig a nyolcadik réteg bőrünk.”

Kozma Zsuzsanna,
a szalmabálaház is foglalkozó tucatnyi magyar építész egyike

Alakulóban

Még nem teljes vályogvakolat Fiduszék szalmabála falán. A képen az is látható, hogy a földem terhet masszív faszterkezet, sőt, egyes szakaszokon téglafal viseli

újragondolása. A belső egyensúly megteremtéséhez szükség van a külső térrel való harmóniára, ehhez viszont önismeret kell. A „Neked való ház” című, építészeti önismereti beszélgetései nyomán „... van, aki végül visszalép a szalmabálaház építésétől, mert rájön, hogy ez nem neki való”.

E háztípus ugyanis „él”, valamennyire mozog is, s nagyon fontos, hogy a nedvességtartalmat alacsonyan kell tartani. A gondos tervezést követően gondoskodó együttlétet vár el tulajdonosától, hiszen egy falnak támasztott tárgy felzárthatja a burkolóanyagot, s rendszeresen ellenőrizni kell, hogy nincs-e például egy félrecsúszott cserép a tetőn.

„A mély önismeretből születő ház kicsi. Nem több, mint ami feltétlenül szükséges, nincsenek benne felesleges terek és nem kell néhány évente átépíteni sem. Önazonos és kapcsolódik a benne és a körülötte élőkkel, így kisebb az ökológiai lábnyoma is.”

a körülötte élőkkel, így kisebb az ökológiai lábnyoma is.”

A környezettudatos gondolkodás vezette el a szalmabála-építészeti és az USA-ból származó, Európában éppen felfutó „tiny house” mozgalom ötvözéséhez. Így megszületett meg a MAX40 gondolata.

„A mély önismeretből születő ház kicsi. Nem több, mint ami feltétlenül szükséges, nincsenek benne felesleges terek és nem kell néhány évente átépíteni sem. Önazonos és kapcsolódik a benne és a körülötte élőkkel, így kisebb az ökológiai lábnyoma is.”

Szalmabála – „piciház”

Az 1970-es években létrejött építészeti és társadalmi „tiny house” (piciház)-mozgalom alapművének az első amerikai környezetvédőnek és a polgári engedelmesség filozófiai megalapozójának tartott Henry David Thoreau 1854-ben megjelent, Walden című könyvét tekintik. Az író ebben összegezte tapasztalatait, miután két éven át egy saját készítésű kunyhóban élt a természet lágy ölén, önfenntartó módon. A fogyasztói kultúra ijesztő térnyerésével szemben az egyszerű életet hirdető mozgalom a gazdasági válság során kapott igazán nagy löketet. A megfizethető és környezetbarát – sok esetben utánfutóra szerelt – pici házak egyrészt sok, válságba került embernek jelentettek megoldást, másrészt a megcsömörlöttek egyfajta megtisztulásba kezdhettek, miközben megszabadultak felhalmozott és nélkülözhető javaik nagy részétől.

A szakirodalom a 37 m² alatti alapterületű házakat hívja így, de létezik a 10 m² alatti kategória is... Itthon is kicsinek számít a 37 m², de ne feledjük, mindez az USA-ban indult el, ahol egy átlagos amerikai családi ház mérete az 1978-as 165 négyzetméterről 2013-ra már 247-re növekedett!

A MAX40 típustervét látva azért nem az ökoharcos-elvonulás jut elsőre eszünkbe!

Amellett, hogy modern megjelenése a hagyományos értékek mellett kevésbé elkötelezettek is megszólíthatja, a 40 m² alapterületű ház a tetőtérrel együtt már 60 m² hasznos területű. Fontos a kertkapcsolat is, így a ház télen kompaktabb, ám nyáron kinyílik. A belső elrendezés pedig moduláris, igény szerint lehet a konyha, a nappali vagy a hálótér a nagyobb, kinek mi az igénye

3D LÁTÁNYTERV: KOZMA ZSUZSANNA

Klára az Energia és Környezet Alapítvány munkatársaival egyeztet a tetőtér kialakítása során

A piciház-közösségek Amerikában és Nyugat-Európában is megjelentek, azaz egy telken több pici-, vagy éppen mobilház lakói alkotnak egy laza csoportot, közös kerttel, nemritkán megosztott autóhasználattal. Persze az építészeti szabályozás lemaradása mindenhol probléma, pedig a piciházba költözők példát mutatnak: minimális költségek mellett maximális kényelemben élnek, és minimális környezetterhelés mellett maximális innovációval lakják be a minimális alapterületet.

A piciház-közösségek Amerikában és Nyugat-Európában is megjelentek, azaz egy telken több pici-, vagy éppen mobilház lakói alkotnak egy laza csoportot, közös kerttel, nemritkán megosztott autóhasználattal.

Mindez igazából már a MAX40 mottója, amelynek típusterve 2019 óta egy közösségi finanszírozás keretében készült el, s kiválóan ötvözi a társadalmi-spirituális elkötelezettséget (egyszerűbb élet) a környezettudatos szemlélettel (kis alapterület szalmabálaházban).

Fiduszék szalmája megúsza az esőt, a falazat áll, és az első sártapasztó kaláka is megvolt, bár a vakolat még nem teljes. Épp egy ismerős visz el pár megmaradt bálát esküvői dekorációnak, közben a tetőtérben még ácsok dolgoznak. Bár ez a ház 60+30 m² alapterületű, a kicsi relatív fogalom. Fidusz és Klára „kicsi” életre vágyik, azt pedig tudjuk, hogy a kicsi szép, a kicsire törekvés pedig üdvös. Nemcsak a bolygó szempontjából, de saját lelki békénk számára is. Fiduszék háza remélhetőleg nemcsak nyolcadik bőrretegük lesz, de még „kisebb” életük kerete is!

SZIGETI FERENC ALBERT
GEOGRÁFUS, TELEPÜLÉS-
ÉS TERÜLETFEJLESZTŐ

Cikkünk támogatója a Nemzeti Kulturális Alap

nka
Nemzeti Kulturális Alap